

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2023. № 3.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.3.53>

УДК 330.5

Є. А. Носова,

к. е. н., доцент кафедри фінансів,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7975-0984>

В. М. Клименко,

студентка 2-го курсу магістратури

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2714-9553>

ВІЙНА В ЦИФРАХ: ОБСЯГИ НАДАНОЇ ДОПОМОГИ ТА ОЦІНКА ФІНАНСУВАННЯ, НЕОБХІДНОГО ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

E. Nosova,

PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance,

Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv

V. Klymenko,

2nd year master's student,

Taras Shevchenko Kyiv National University, Kyiv

THE WAR IN NUMBERS: THE AMOUNT OF AID PROVIDED AND THE ASSESSMENT OF THE FINANCING NEEDED FOR THE RECOVERY OF UKRAINE

Насильницьке вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 року спричинило найбільший конфлікт у Європі з часів Другої світової війни, викликавши глибоку гуманітарну, економічну, соціальну та геополітичну кризу, що вразила мільйони людей. Крім десятків тисяч загиблих і поранених, близько 8 мільйонів людей виїхали з України, насамперед у Європу, а ще близько 6 мільйонів були змушені переміститись всередині країни [3]. Інфраструктурні втрати в Україні також величезні та страшні – частково пошкоджена або повністю зруйнована велика кількість критичних об'єктів інфраструктури (тепломережі, електростанції, канали водопостачання тощо), а також, медичні, освітні та соціальні заклади, підприємства, житлові будинки, цілі міста та села. Російське вторгнення в Україну призвело до масового розриву ланцюгів економічної діяльності та руйнування інфраструктури; станом на квітень 2022-го року оцінка збитків становить приблизно 700 мільярдів доларів і ця цифра продовжує зростати щоденно [1]. Зараз Україні потрібні величезні ресурси як для поточного функціонування під час війни (оцінка уряду становить близько 5 мільярдів доларів на місяць), так і на відновлення після неї [4]. Стаття присвячена оцінці обсягу завданої шкоди та пошуку джерел фінансування її відновлення.

The violent invasion of Ukraine by the Russian Federation on 24 February 2022 triggered the largest conflict in Europe since World War II, triggering a profound humanitarian, economic, social and geopolitical crisis affecting millions of people. In addition to the tens of thousands of dead and wounded, about 8 million people left Ukraine for neighboring countries and Europe, and about 6 million were forced to move within the country [3]. Infrastructural losses in Ukraine are also huge and terrible - a large number of critical infrastructure facilities (heating networks, power plants, water supply channels, etc.) are partially damaged or completely destroyed, as well as entire villages and cities, medical, educational and social institutions, enterprises, residential buildings. The Russian invasion of Ukraine led to a massive break in the chains of economic activity and the destruction of infrastructure; the current damage estimate is approximately 600 billion dollars and this number continues to grow daily [1].

Currently, Ukraine needs huge resources both for its current functioning during the war - the government's estimate is about 5 billion dollars per month - and for recovery after it [4]. The article is devoted to assessing the extent of the damage and finding sources of funding for its restoration, analyzes the amount of financial aid provided by the international community to Ukraine since January 2022 till January 2023 and assesses the financing needed for the post-war recovery and reconstruction of the country's economy. The author notes that the total amount of international assistance to Ukraine over the past year amounted to about 156,9 billions of euros, of which over 79,6 billions of euros were financial aid, 65 billions of euros were military aid and 12,3 billions of euros were humanitarian support. The article highlights the sectors and regions most affected by the conflict, the destruction of infrastructure, housing, and the decline in production in the industrial sector of the economy. The article emphasizes that Ukraine needs long-term systematic support from the international community to recover from the consequences of Russian aggression.

Ключові слова: *російська військова агресія, війна, фінансування, міжнародна допомога, дефіцит бюджету, джерела фінансування*

Keywords: *Russian military aggression, war, financing, international aid, budget deficit, sources of financing*

Постановка проблеми. Економіка України зазнала великих втрат внаслідок війни на її території, а триваючі бойові дії на окремих територіях та хаотичні регулярні повітряні атаки лише погіршують ситуацію, що призводить до глибокої рецесії та утворення масштабних макродисбалансів у всіх секторах функціонування вітчизняної економічної системи. Людські втрати (загиблі та поранені) серед військових та цивільного населення кожного дня зростають, станом на 3 жовтня 2022-го року ООН зафіксовано 6 114 загиблих та 9 132 поранених, при чому звітом визнано, що реальні числа загиблих значно вищі, особливо за березень [9]. За оцінками економіка втратила від 30% до 50% своїх виробничих потужностей (фабрики, заводи,

порти, дороги, залізничні шляхи, зернові елеватори, склади, логістичні центри, склади, лінії електропередач, телекомунікаційні мережі), причому втрати зосереджені в основному на сході та півдні України. У багатьох великих містах (наприклад, у Харкові, Маріуполі, Чернігові) житловий фонд та комерційна нерухомість фактично зруйновані, тоді як інші міські території зазнали значної, а часто навіть непоправної шкоди [1]. Катастрофічно постраждала соціальна інфраструктура (школи, дитячі садки, лікарні тощо). Військові дії або частково пошкодили, або зруйнували багато посівних площ, внаслідок чого станом на 07 квітня 2022 року не висіяна частина запланованих посівів [1]. Близько 30% робітників (включаючи таких професіоналів, як лікарі, інженери, техніки тощо) стали вимушеними переселенцями [1].

За оцінками міжнародних експертів масштаби фінансової та гуманітарної кризи далеко не втішні. Так, станом на 11 квітня 2022 року, Світовий банк оцінював падіння річного ВВП України на 45,1% [21]. У річному вимірі, згідно Інфляційного звіту НБУ за IV квартал 2022 року, падіння ВВП України мало б скласти до 35%, в тому числі через енергетичний терор [18]. За оцінками Міністерства економіки, падіння ВВП України за підсумком 2022 року є на рівні 30,4% [$\pm 2\%$], що є кращим показником, ніж передбачалось за попередніми прогнозами [15].

Метою дослідження є аналіз обсягів наданої Україні допомоги та оцінка розміру фінансування, необхідного для відшкодування завданих російською агресією збитків та задоволення потреб відновлення під час війни та після перемоги. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- навести приблизну оцінку обсягів завданої Україні шкоди;
- розглянути затвержені на державному рівні документи, що визначають концептуальний підхід до шляхів відновлення України під час війни та після перемоги;

- проаналізувати обсяги внутрішньої та зовнішньої фінансової та матеріальної допомоги.

Об'єктом дослідження є потреба у фінансуванні, можливі обсяги його залучення та напрями використання та визначення обсягу витрат, необхідних для відновлення внаслідок воєнної агресії російської федерації по відношенню до суверенної та незалежної України. **Предметом дослідження** є завдані Україні збитки та обсяги допомоги, надані Україні на фінансування поточних та перспективних потреб, а також напрями її використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних та практичних аспектів пошуку джерел залучення коштів для фінансування дефіциту бюджету під час війни знайшло своє відображення у багатьох працях як вітчизняних вчених-економістів (В. Андрущенко, В. Базилевич, Ф. Журавка, О. Барановський, О. Василик, М. Єрмошенко, О. Молдован, В. Онищенко, В. Опарін, С. Юрій), так і зарубіжних (Б. Гербер, А. Куанес, І. Лінерт, П. Марчіньяк, К. Свідерські).

Методика дослідження. Для написання роботи було використано наступні загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: абстрактно-логічний, методи індукції та дедукції, синтезу й аналізу, узагальнення. Джерелами вторинної інформації послужили статистичні дані (наприклад, офіційні публікації Світового Банку, Організації Об'єднаних Націй, Управління верховного комісара Організацій Об'єднаних Націй у справах біженців, Міжнародного валютного фонду, Кільського Інституту Світової Економіки).

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення. Українським урядом в коаліції з Групою Світового Банку та Європейською комісією в рамках співпраці з розвитку була розроблена методика Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA), ціль якої оцінити та виміряти в грошовому вираженні обсяг завданої шкоди від війни за період з 24 лютого по 1 червня 2022 року

населенню, людському розвитку, інфраструктурі, бізнесу, виробництву, економіці в цілому [22]. Зважаючи на триваючий характер війни, її наслідки для населення та вплив на економіку будуть лише зростати, а тому оперативне відновлення пошкоджень необхідно починати на тих територіях, де це фізично можливо і має економічний сенс.

Згідно методики RDNA, за лютий-червень 2022-го року, завдана шкода дослідженим секторам наведена на Рис. 1. Прямі втрати від повного або часткового пошкодження фізичних активів, становить 97 млрд дол. США. Найбільш постраждалим є житловий сектор (Донецька, Луганська, Харківська, Київська, Чернігівська та Запорізька області), попередня оцінка шкоди становить 39 млрд дол. США. Вагомих втрат зазнав і транспортний сектор – пошкодження тисяч кілометрів автомагістралей, автомобільних, обласних та сільських доріг, мільйони квадратних метрів національних, залізничних мостів, залізничних, морських, авіа шляхів сягають 30 млрд дол. США [22]. Оскільки в низці регіонів досі тривають військові наземні бої (Харківська, Донецька, Луганська, Миколаївська, Херсонська області), а повітряні атаки в цей період по всій території України тільки збільшилися як за частотою, так і за масштабністю, можна припустити, що за червень 2022-го-лютий 2023-го років обсяги завданої шкоди збільшилися як мінімум вдвічі.

Визначення збитків в розрізі секторів економіки дозволяє оцінити зміни в економічних потоках, що призвели до неотриманої вигоди через війну. Так, наприклад, враховується як впливають перебої в роботі критичних об'єктів інфраструктури на функціонування сфери матеріального виробництва та сферу послуг; здійснюється оцінка наслідків, пов'язаних з міграцією населення; визначається обсяг територій, які неможливо використовувати та оцінюються втрати від забрудненості територій та у зв'язку з їх мінуванням. Для України станом на червень 2022 року загальна оціночна вартість збитків сягає 252 млрд дол. США. Так, лише через

замінування територій та загрозу вибухонебезпечних предметів Україна втратила 73 млрд дол. США (див. Рис. 1).

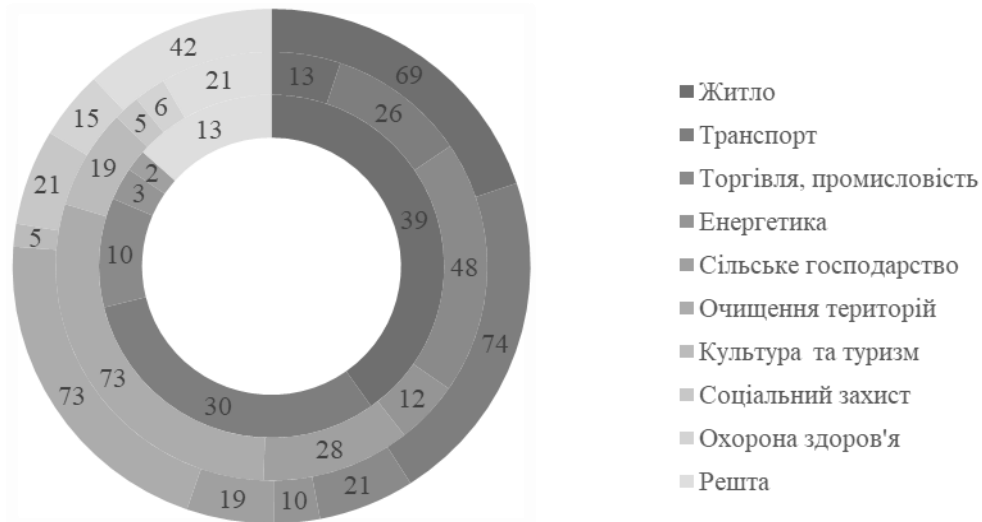

Рис. 1. Грошові обсяги завданої шкоди (внутрішнє коло), збитків (середнє коло) та потреб (зовнішнє коло) за секторами станом на 1 червня 2022 року, млрд дол. США

Джерело: Побудовано автором на основі [22].

В процесі повоєнного відновлення радикально важливо мати орієнтований на майбутнє підхід до відбудови – окрім безпосереднього відновлення активів до довоєнного фізичного стану необхідно розробляти заходи щодо відновлення за принципом «build back better» та з орієнтацією на європейські стандарти в рамках євроінтеграції. Так, наприклад, задля виконання вимог удосконалення енергоефективності необхідна модернізація виробництва та запровадження стандартів сталого розвитку. Кінцевою метою планування має стати побудова інноваційної економіки, що забезпечить подальшу макроекономічну, фінансову та соціальну безпеку для населення. Загальна вартість робіт по відновленню за оцінками становить 349 млрд дол. США, серед яких найбільшу питому вагу займає фінансування відбудови транспортної системи (74 млрд дол. США), очищення території країни (73

млрд дол. США) та відновлення житлового фонду (69 млрд дол. США) (див. Рис. 1).

Багатоетапність відновлення України. Навіть за таких важких умов Україна, в своєму прагненні подолати кризові явища шляхом післявоєнної відбудови, має унікальний шанс не лише компенсувати наявні втрати від війни, а й переосмислити, перепроєктувати та модернізувати будівлі та системи економічного зростання та якості життя населення. Крім того, розробляючи плани відновлення на принципах синергії з правилами та стандартами ЄС (як на регуляторному, так і на інфраструктурному рівнях), Україна має шанс прискорити синхронізацію різних секторів функціонування держави з європейськими нормами та стимулюватиме шлях інтеграції до ЄС. Довгостроковий характер реконструкції дає змогу якісніше будувати нові об'єкти з використанням передових та екологічних технологій (Build Back Better), що, в свою чергу, призведе до покращення інвестиційного клімату, посилення конкуренції, прозорості і цілісності між секторами економіки, сприятиме цифровізації та збільшенню досліджень, розробок та інновацій у різних сферах.

В липні 2022-го року український уряд розробив і представив попередній план відновлення України, який можна охарактеризувати як комплексний і детальний документ, який визначає основні напрями відновлення зруйнованої після війни економіки, чітко розділяє кожен напрямок та набір ініціатив для нього, а також містить супутні заходи, включаючи законодавчі зміни. Цей документ забезпечує реалізацію 15 національних програм, а також має регіональний фокус, який полягає у тому, що проекти відновлення будуть локалізовані за регіонами та підтримуватимуться окремими міжнародними партнерами. Серед основних принципів впровадження плану:

- оперативний старт втілення заходів, що забезпечить ефективність, стійкість та гнучкість функціонування економіки навіть за умов військової

загрози, тим самим пришвидшить перемогу в ній. Через триваючу війну, важко говорити про чіткість переходу етапів від відновлення до модернізації, тому необхідно плавно підвищувати рівень ризику проєктів;

- інтеграція в ЄС шляхом впровадження змін на інституційному та нормативному рівнях;
- відбудова за принципом «краще, ніж було» (Build back better), в тому числі з врахуванням підходів ЄС щодо «зеленої» економіки та цифрової трансформації;
- нарощення добробуту, кінцевим бенефіціаром якого є український народ, тобто забезпечення справедливого розподілу багатства;
- залучення приватних інвестицій та стимулювання розвитку малого та середнього підприємства [19].

Одночасність процесів відновлення, масштабність руйнувань та величина збитків вимагають, щоб план відновлення економіки України був цілеспрямованим та гнучким. Забезпечення стійкої бази для відновлення доходів, скорочення рівня бідності, зростання ВВП та загального добробуту населення можна окреслити в наступних пріоритетах підтримки інклюзивної відбудови в майбутньому (Рис.2) [12]:

1) підтримка функціонування економіки в стані війни та гарантування безпеки життя населення. На цьому етапі сферами впливу є: підтримка макрофінансового управління та діяльності уряду; захист населення в умовах серйозних соціально-економічних потрясінь; відновлення послуг критичної інфраструктури та збереження виробничого та економічного потенціалу наскільки це можливо.

2) оперативне та скоординоване впровадження заходів щодо виходу з політики воєнного часу, стимулювання відновлення інфраструктури та повернення населення на території, де це можливо та безпечно. Після припинення бойових дій на певних територіях та\або встановлення переможного миру в кордонах суверенної України перед урядом постане

проблема швидкого подолання негативних наслідків війни, а тому потрібно буде працювати в наступних напрямках: боротьба з інфляцією та встановлення макроекономічної стабільності; створення умов, що дозволять приватному бізнесу повернутися до нормального функціонування, в тому числі завдяки доступу до кредитування; посилення фідучіарних процесів щодо управління великими надходженнями ресурсів для забезпечення їх оптимального використання; відновлення надання громадянам державних, комунальних та соціальних послуг, у тому числі в секторі освіти, охорони здоров'я, житлово-комунальному секторі та в секторі соціального захисту; відновлення критичної інфраструктури та планування ремонтів, відновлення і відбудова фізичної інфраструктури.

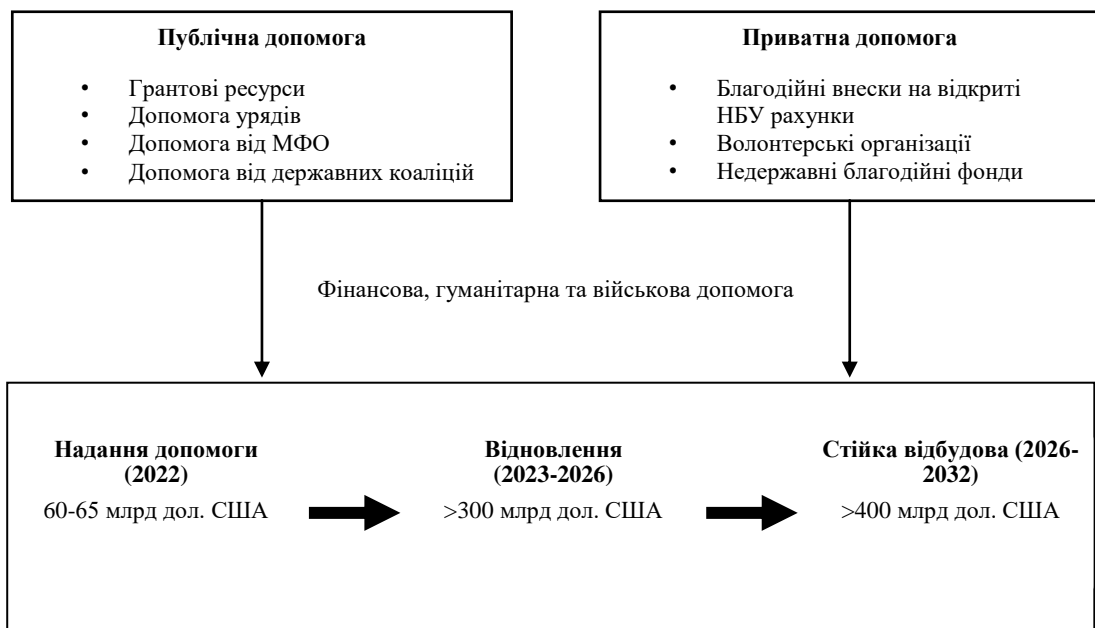

Рис. 2. Поетапна хронологія відновлення України від війни та обсяги його фінансування

Джерело: Побудовано автором на основі [19], [12]

3) розробка та втілення стратегії стійкої відбудови, модернізації критичної інфраструктури, що зруйнована чи пошкоджена, правових, економічних та соціальних інститутів. Від ефективності цієї фази буде залежати, чи вдасться в Україні в середньостроковій перспективі побудувати

соціально-відповідальне, продуктивне та інклюзивне суспільство, що відповідатиме статусу країни-члена Європейського Союзу.

Оскільки війна триває й досі, і важко передбачити, коли закінчиться активна фаза бойових дій і можна буде починати повномасштабну відбудову, для упередження непоправної шкоди Україні потрібні значні ресурси не лише в подальшому, але й зараз. Наявні бюджетні ресурси є великою мірою обмежені – бюджет зазнав великого падіння надходжень, попередньо сформованих резервів на випадок надзвичайних ситуацій не вистачає, податкові та неподаткові надходження скорочуються – все це лише стимулює збільшення дефіциту бюджету, а тому питання пошуку джерел його фінансування є актуальним та необхідним до вирішення в найкоротший термін. Враховуючи воєнний стан, Україна може розглядати наступні джерела фінансування поточних та майбутніх витрат: фінансова допомога (зовнішня та внутрішня), публічна та приватна допомога, конфіскація російських активів тощо.

Публічна допомога національних урядів та міжнародних організацій. З перших годин війни лідери розвинених країн та представники міжнародних фінансових організацій висловлювали занепокоєння, підтримку, єдність та солідарність з українським народом у відповідь на жорстоку та неспровоковану російську агресію, засуджуючи її та розробляючи заходи щодо її придушення. У вечірньому зверненні 24-го лютого 2022 року президент України закликав міжнародне суспільство до дієвої відповіді та вживання ефективних заходів.

Так, міжнародною допомогою Україні в часи повномасштабного військового вторгнення є надання військової, гуманітарної та фінансової допомоги. Військова підтримка включає всі типи зброї та військової техніки, а також предмети, які безпосередньо передані українській армії (такі як вода в пляшках, бензин або продукти харчування тощо). Гуманітарна допомога надається цивільному населенню, головним чином це продукти харчування,

медикаменти, одяг та інші предмети першої необхідності. Фінансова підтримка включає гранти, позики та кредитні гарантії, надані уряду України, валютні своп-лінії тощо.

Група експертів з Kiel Institute for the World Economy впродовж всього повномасштабного вторгнення розробляє Ukraine Support Tracker, у якому перелічують та кількісно вимірюють військову, фінансову та гуманітарну допомогу Україні в контексті російсько-української війни. В дослідженні Інституту відстежується підтримка 40 урядів, у тому числі всіх країн-членів G7 та Європейського Союзу, а також інституцій ЄС (тобто включно з 41 донором) [6]. Приватні пожертви та допомога через неурядові організації не включені до дослідження через відсутність систематичних даних. В останній версії дослідження допомога включає в себе період з 24 січня (тобто до початку повномасштабного вторгнення уряди на фоні висновків розвідувальних органів готували Україну до можливого на той час вторгнення) по 15 січня 2023-го року. За цей час Україні було надано загалом 156,9 млрд євро фінансової (50,7%), військової (41,6%) та гуманітарної (7,7%) допомоги. У абсолютному вираженні найбільшим донором України є Сполучені Штати Америки (англосаксонська група країн, див. Рис.3.), що від початку російської агресії надали допомоги на суму в майже 73,2 млрд євро, в тому числі військової допомоги на суму еквівалентну 44,3 млрд євро. За аналізований період Білий дім 4 рази оголошував пакети збройної допомоги, на суму, більше 1 млрд дол. В топі донорів України далі йдуть Комісія та Рада ЄС, що спільними силами забезпечили Україну допомогою на суму в майже 29,9 млрд євро, з яких 28,3 млрд євро були надані в рамках фінансової допомоги, насамперед задля забезпечення макрофінансової стабільності країни.

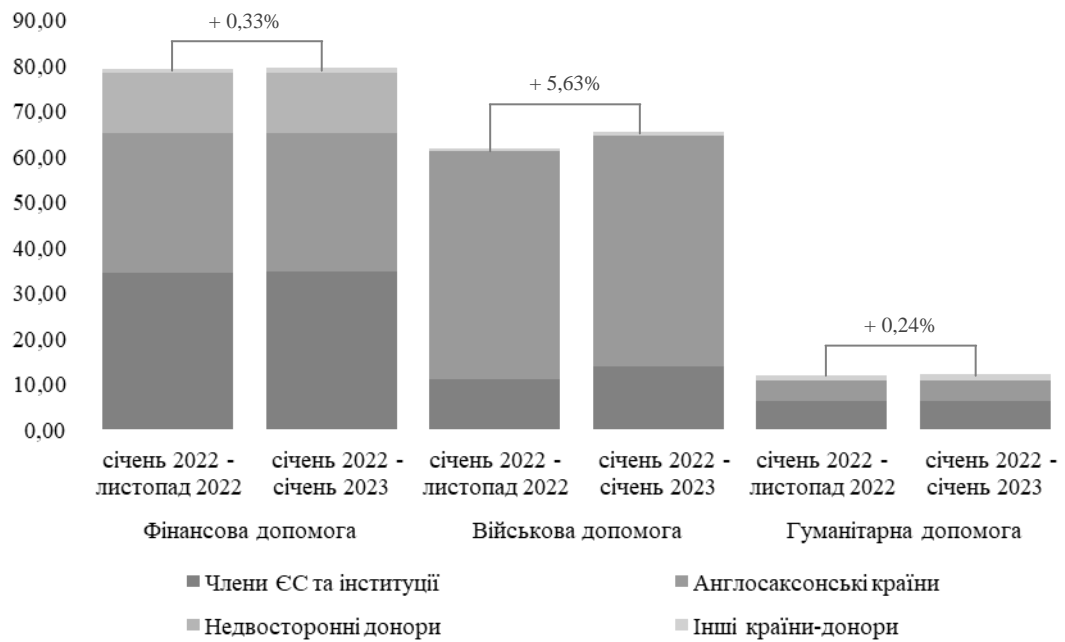

Рис. 3. Обсяги допомоги Україні з 24 січня 2022 по 30 листопада 2022 року та з 24 січня 2022 по 15 січня 2023 року за донором, млрд євро

Джерело: Побудовано автором на основі [5]

Попередня версія даних датувала зібрану допомогу за період з 24 січня по 31 листопада 2022-го року. На Рис.3 наведений порівняльний аналіз отриманої фінансової, військової, гуманітарної допомоги за два періоди – з 15 січня 2022 року по 30 листопада 2022 року та з 15 січня 2022 року по 15 січня 2023 року. Темпи приросту обсягів надання фінансової та гуманітарної допомоги уповільнились та знаходяться на рівні 0,33% та 0,24% відповідно, проте за півтора місяця значно зросли обсяги військової допомоги, на 5,63%. Таке зростання пояснюється активною дипломатичною політикою Офісу Президента, Міністерства закордонних справ, участю України в міжнародних подіях та безпосередні візити Президента України до США та країни Європи, що стимулювали держави-партнерів до надання більше військової техніки [5].

Приватна допомога. З часом ведення військових дій на території України проблеми та руйнування тільки збільшуються, а тому нагальним стало питання щодо фінансування відновлення завданої шкоди. Уряд закликає інвесторів, міжнародних партнерів, громадські організації, бізнеси,

громадян стати частиною відновлення України та сприяти відродженню стабільності економіки. Реакція та позиція Національного банку України як центрального органу державного управління була оперативною та чіткою – вже зранку 24-го лютого тодішній Голова Національного банку України Кирило Шевченко заявив про відкриття спеціального рахунку для збору коштів на підтримку Збройних Сил України у зв'язку з введенням воєнного стану в Україні через збройну агресію РФ та загрозу територіальної цілісності, незалежності та суверенітету України. Рахунок багатовалютний – переказувати на нього кошти можна як і міжнародним донорам (в доларах США, євро, британських фунтах, швейцарських франках, австралійських, канадських доларах, юані Женьміньбі, єнах), так і українським (гривні) [17]. З початку війни станом на кінець січня 2023-го року на рахунках НБУ було акумульовано допомоги в розмірі 23 млрд грн [13].

На початку березня 2022 року у відповідь на гуманітарну кризу НБУ відкриває багатовалютний спеціальний рахунок на отримувача в особі Міністерства соціальної політики [16]. Мінсоцполітики є спеціальним уповноваженим центральним органом виконавчої влади щодо надання гуманітарної допомоги та в своїй роботі керується Законом України «Про гуманітарну допомогу» [20]. Акумульовані грошові кошти на рахунку НБУ використовуються для покриття потреб тих громадян, що постраждали від російської агресії найбільше, а саме:

- задоволення продовольчих потреб та облаштування місць розміщення біженців та громадян, які у зв'язку з бойовими діями залишили місце свого проживання;
- забезпечення їх одягом та взуттям, надання ліків та медичних препаратів;
- забезпечення населення товарами першої необхідності,
- надання одноразової грошової допомоги, задоволення інших першочергових потреб життєдіяльності людини [16].

Станом на 07 лютого 2023-го року Національний банк України оперує низкою рахунків, кошти з яких надалі будуть трансформуватись в створенні для виконання спеціальних нагальних потреб фонди відновлення: підтримка української армії (отримувач коштів – НБУ), малого та середнього бізнесу (Міністерство економіки), відновлення та трансформації економіки (Міністерство економіки), обслуговування та погашення державного боргу (Міністерство фінансів), відновлення майна та зруйнованої інфраструктури (Міністерство інфраструктури), гуманітарна допомога (Міністерство соціальної політики) [23].

Для ефективнішого та оперативнішого реагування на виклики, урядом та громадськими активістами була розроблена єдина глобальна платформа для збору таких коштів - UNITED24, про яку заявив президент України Володимир Зеленський в травні 2022-го року. Платформа сприяє розподілу коштів безпосередньо профільним міністерствам, що відповідальні за різні напрямки відновлення України. Організатори проєкту ефективно співпрацюють з бізнесами та урядами інших країн – так, наприклад, платформа працює в США через фонд при посольстві України в США. Платформа набирає великої популярності серед міжнародних донорів, найбільше пожертв приходять з США, Франції, Канади, Німеччини та Великої Британії. За перший тиждень функціонування платформи надійшло 26 млн дол. США донатів. Оскільки платформа несе державний характер, особливо важливо нести транспарентний характер її діяльності, тому при її розробці було передбачено щоденні публічні звіти щодо зібраних коштів, а також щотижневі про витрати. Кожного кварталу платформа проходить зовнішній незалежний аудит [11]. Станом на 07 лютого 2023-го року за допомогою платформи зібрано майже 285 млн дол. США. Платформа акумулює кошти на рахунках НБУ, за трьома різними отримувачами, в залежності від напрямків фінансування:

- Оборона та розмінування (розпорядник - Міністерство оборони) – надходження на рахунок за період з 05 травня 2022 по 07 лютого 2023 становлять 233,4 млн дол. США. За цей час за рахунок таких надходжень було профінансовано придбання спорядження (шоломи, бронежилети, білизна, головні убори, взуття, куртки, тощо) та озброєння (машина для розмінування, прилади нічного бачення та тепловізори, гвинтокрил, квадрокоптери, піротехнічна машина, антидронна система, тощо) військових на загальну суму понад 186 млн дол. США;

- Медична допомога (розпорядник - Міністерство охорони здоров'я). Станом на 07 лютого 2023 року на рахунку вдалося зібрати 37,4 млн дол. США, з яких було майже 30 млн дол. США на забезпечення оздоровчої системи країни (броньовані евакуаційні авто, спеціалізований санітарний транспорт, апарати ШВЛ, анестезіологічні апарати, рентгенівські установки, генератори, тренажери для реабілітації, тощо);

- Відбудова України (розпорядник - Міністерство інфраструктури). Безпосередня робота над відновленням об'єктів важливої інфраструктури розпочнеться невдовзі, проте станом на 07 лютого 2023-го року на рахунку акумульовано 14,2 млн дол. США [8].

Окрім того, не менш вагомим за обсягом фінансування є таке джерело, як недержавні фонди та громадські організації, благодійні фонди, волонтерські групи, що ефективно залучають гроші для надання гуманітарної допомоги українцям та військової – Збройним силам України. Так, станом на листопад 2022-го року, один із найбільших благодійних фондів «Повернись живим» зібрав 5,3 млрд грн, фонд Сергія Притули – 3,2 млрд грн, благодійний фонд KSE Foundation – 1,5 млрд грн [14]. Хоча в Україні і ведеться єдиний реєстр волонтерських організацій, через їх масштабність та розсіяність є неможливим порахувати загальну кількість залученої таким чином допомоги, оскільки реальна кількість благодійників набагато більша.

Висновки. Таким чином, питання оцінки збитків є актуальним, адже на фоні триваючої війни цифри будуть лише зростати, а деякі ефекти на економіку стануть очевидними лише з часом. Отримані результати є попередніми та мінімальними, загальна сума прямих та непрямих збитків становить майже 700 млрд дол. США, серед яких 97 млрд дол. США є прямі втрати від повного або часткового пошкодження фізичних активів на їх заміну чи ремонт, 252 млрд дол. США – збитки від змін в економічних потоках, а 349 млрд дол. США – загальна вартість по відновленню активів. Точна оцінка втрат від повномасштабного вторгнення неможлива, а реальні значення можуть бути в разі більші і зростають кожного дня.

Відновлення України від війни – багатоетапний та різноплановий процес, що на різних територіях може тривати в різних фазах: так, зараз особливо важливо забезпечити та підтримувати макрофінансову стабільність держави в цілому, проте паралельно з цим на звільнених від окупації територіях вже можна провадити політику відновлення інфраструктури та нормального функціонування державного апарату. Розроблений державою план відновлення України складається з трьох етапів: надання допомоги, відновлення та стійка відбудова, що в результаті призведе до забезпечення добробуту всьому населенню України.

Україна має можливість отримати фінансування з різних джерел, наприклад у вигляді публічної або приватної допомоги. Публічна допомога надається у вигляді грантів, кредитів, гуманітарної та військової допомоги передових країн світу. Світові лідери та міжнародні організації з перших днів війни стали на сторону України не лише в політичному, але й в фінансовому питанні – загальна оціночна сума фінансової, гуманітарної та військової допомоги з 24 січня 2022 по 15 січня 2023 року становить 156,9 млрд євро. Об'єм приватної допомоги, що надходить на спецрахунок НБУ становить 23 млрд грн, з яких 285 млн дол. США були зібрані посередництвом платформи UNITED24. Наведені цифри не відображають весь обсяг

отриманої допомоги, оскільки існує військова допомога, інформація про яку не є публічною. Окрім того не врахована допомога, яка надходить в благодійні фонди, яку збирають волонтери, фінансова допомога біженцям тощо.

Література

1. A Blueprint for the Reconstruction of Ukraine. CEPR PRESS. London, 2022. URL: <https://cepr.org/publications/books-and-reports/blueprint-reconstruction-ukraine> (дата звернення: 07.02.2023).
2. Statement by President von der Leyen on Russian accountability and the use of Russian frozen assets. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_7307 (дата звернення: 07.02.2023).
3. Ukraine Emergency: Aid, Statistics and News | USA for UNHCR. UNHCR. URL: <https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/> (дата звернення: 11.02.2023).
4. Ukraine external financing needs could reach \$5 bln a month, IMF's Georgieva says. Reuters. URL: <https://www.reuters.com/world/ukraine-external-financing-needs-could-reach-5-bln-month-imfs-georgieva-says-2022-10-25/> (дата звернення: 07.02.2023).
5. Ukraine Support Tracker Data Set. Kiel Institute of the World Economy. URL: <https://www.ifw-kiel.de/publications/data-sets/ukraine-support-tracker-data-17410/> (дата звернення: 07.02.2023).
6. Ukraine Support Tracker. Kiel Institute of the World Economy. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/?cookieLevel=not-set> (дата звернення: 07.02.2023).
7. Ukraine's metallurgical production down by almost 50% in 5 months of 2022. The Kyiv Independent. URL:

- <https://kyivindependent.com/uncategorized/ukraines-metallurgical-production-down-by-almost-50-in-5-months-of-2022> (дата звернення: 07.02.2023).
8. UNITED24 - The initiative of the President of Ukraine. UNITED24. URL: <https://u24.gov.ua/> (дата звернення: 07.02.2023).
 9. United Nations: Втрати серед цивільних осіб станом на 2 жовтня 2022 року. United Nations Україна. URL: <https://ukraine.un.org/uk/201847-ukrayina-vtraty-sered-tsyvilnykh-osib-standom-na-2-zhovtnya-2022-roku> (дата звернення: 07.02.2023).
 10. Гуманітарна допомога. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Gumanitarna-dopomoga.html> (дата звернення: 07.02.2023).
 11. Державна фандрейзингова платформа UNITED24 зібрала за тиждень існування \$26 млн донатів. Які плани виношує очільник проєкту Михайло Федоров. Forbes Ukraine. URL: <https://forbes.ua/inside/26-mln-za-tizhden-yak-pratsyue-persha-derzhavna-fandreyzingva-platforma-united24-13052022-6007> (дата звернення: 07.02.2023).
 12. Допомога, відновлення та стійка відбудова : Надання допомоги Україні у задоволенні невідкладних та середньострокових економічних потреб. World Bank. URL: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099547405052230400/idu063b2f81900861047a70b5540e3e950f93a8c> (дата звернення: 07.02.2023).
 13. З початку війни зі спецрахунку, відкритого Національним банком, на потреби оборони перераховано майже 23 млрд грн, за січень рахунок поповнився на 440 млн грн. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/z-pochatku-viyini-zi-spetsrahunku-vidkritogo-natsionalnim-bankom-na-potrebi-oboroni-pererahovano-mayje->

- 23-mlrd-grn-za-sichen-rahunok-popovnivsya-na-440-mln-grn (дата звернення: 07.02.2023).
- 14.Ланда В. Перша десятка. Найбільші фандрейзинги зібрали майже 64 млрд грн за 9 місяців війни. Ренкінг Forbes. Forbes.ua. URL: <https://forbes.ua/money/desyatki-milyardiv-na-armiyu-ta-dopomogu-10-naybilshikh-fandreizingiv-za-chas-viyni-renking-forbes-29112022-10118> (дата звернення: 07.02.2023).
- 15.Мінекономіки попередньо оцінює падіння ВВП в 2022 році на рівні 30,4%. Міністерство економіки України URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4470bafb-5243-4cb2-a573-5ba15d9c8107&title=MinekonomikiPoperedno> (дата звернення: 16.03.2023).
- 16.Національний банк відкрив рахунок для гуманітарної допомоги українцям, постраждалим від російської агресії. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua/content/nacionalniy-bank-vidkriv-rahunok-dlya-gumanitarnoi-dopomogi-ukraincyam-postrazhdalim-vid-rosiyskoi-agresii.html> (дата звернення: 07.02.2023).
- 17.Національний банк відкрив спецрахунок для збору коштів на потреби армії (оновлено). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vidkriv-spetsrahunok-dlya-zboru-koshtiv-na-potrebi-armiyi> (дата звернення: 07.02.2023).
- 18.Національний банк України. Інфляційний звіт, січень 2023 року. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2023-roku> (дата звернення: 07.02.2023).
- 19.План відновлення України. Ukraine Recovery Conference. URL: <https://ua.irc2022.com/plan-vidnovlennya-ukrayini> (дата звернення: 07.02.2023).

20. Про гуманітарну допомогу: Закон України від 22.10.1999 р. № 1192-
XIV : станом на 16 черв. 2022 р. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (дата звернення:
11.02.2023).
21. Світовий банк чекає на падіння ВВП України в 2022 році на 45,1% і
зростання бідності в 11 разів. Інтерфакс-Україна. URL:
<https://interfax.com.ua/news/economic/823064.html> (дата звернення:
07.02.2023).
22. Україна швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення.
Світовий Банк, Уряд України, Європейська Комісія // Міністерство
розвитку громад та територій України. URL:
[https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-
oczinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_ukr-1.pdf](https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-oczinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_ukr-1.pdf) (дата
звернення: 07.02.2023).
23. Фонди відновлення України. Урядовий портал. URL:
<https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini> (дата
звернення: 07.02.2023).

References

1. CEPR PRESS (2022), “A Blueprint for the Reconstruction of Ukraine”, available at: <https://cepr.org/publications/books-and-reports/blueprint-reconstruction-ukraine> (Accessed 07 February 2023).
2. European Commission (2022), “Statement by President von der Leyen on Russian accountability and the use of Russian frozen assets”, available at: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_22_7307 (Accessed 07 February 2023).
3. UNHCR (2022), “Ukraine Emergency: Aid, Statistics and News | USA for UNHCR”, available at: <https://www.unrefugees.org/emergencies/ukraine/> (Accessed 11 February 2023).

4. Reuters (2022), “Ukraine external financing needs could reach \$5 bln a month, IMFs Georgieva says”, available at: <https://www.reuters.com/world/ukraine-external-financing-needs-could-reach-5-blm-month-imfs-georgieva-says-2022-10-25/> (Accessed 07 February 2023).
5. Kiel Institute of the World Economy (2022), “Ukraine Support Tracker Data Set”, available at: <https://www.ifw-kiel.de/publications/data-sets/ukraine-support-tracker-data-17410/> (Accessed 07 February 2023).
6. Kiel Institute of the World Economy (2022), “Ukraine Support Tracker”, available at: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/?cookieLevel=not-set> (Accessed 07 February 2023).
7. The Kyiv Independent (2022), “Ukraine metallurgical production down by almost 50% in 5 months of 2022”, available at: <https://kyivindependent.com/uncategorized/ukraines-metallurgical-production-down-by-almost-50-in-5-months-of-2022> (Accessed 07 February 2023).
8. UNITED24 (2022), “The initiative of the President of Ukraine”, available at: <https://u24.gov.ua/> (Accessed 07 February 2023).
9. United Nations Ukraine (2022), “Ukraine: Civilian casualties as of October 2, 2022”, available at: <https://ukraine.un.org/uk/201847-ukrayina-vtraty-sered-tsyvilnykh-osib-stanom-na-2-zhovtnya-2022-roku> (Accessed 07 February 2023).
10. Ministry of Social Policy (2022), “Humanitarian aid”, available at: <https://www.msp.gov.ua/timeline/Gumanitarna-dopomoga.html> (Accessed 07 February 2023).
11. Forbes Ukraine (2022), “The state fundraising platform UNITED24 collected \$26 million in donations during the week of its existence. What are the plans of the head of the project Mykhailo Fedorov”, available at: <https://forbes.ua/inside/26-mln-za-tizhden-yak-pratsyue-persha-derzhavna-fandreyzingva-platforma-united24-13052022-6007> (Accessed 07 February 2023).

12. World Bank (2022), “Aid, recovery and sustainable reconstruction: Assistance to Ukraine in meeting immediate and medium-term economic needs”, available at: <https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/099547405052230400/idu063b2f81900861047a70b5540e3e950f93a8c> (Accessed 07 February 2023).

13. National Bank of Ukraine (2023), “Since the beginning of the war, almost 23 billion UAH have been transferred to defense needs from the special account opened by the National Bank, and in January the account was replenished by 440 million UAH”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/z-pochatku-viyeni-zi-spetsrahunku-vidkritogo-natsionalnim-bankom-na-potrebi-oboroni-pererahovano-mayje-23-mlrd-grn-za-sichen-rahunok-popovnivsya-na-440-mln-grn> (Accessed 07 February 2023).

14. Forbes.ua (2022), “The first ten. The biggest fundraisers collected almost UAH 64 billion in 9 months of the war. Forbes ranking”, available at: <https://forbes.ua/money/desyatki-milyardiv-na-armiyu-ta-dopomogu-10-naybilshikh-fandreyzingiv-za-chas-viyeni-renking-forbes-29112022-10118> (Accessed 07 February 2023).

15. Ministry of Economy of Ukraine (2022), “The Ministry of Economy preliminarily estimates the drop in GDP in 2022 at the level of 30.4%”, available at: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=4470bafb-5243-4cb2-a573-5ba15d9c8107&title=MinekonomikiPoperedno> (Accessed 16 March 2023).

16. Ministry of Social Policy of Ukraine (2022), “The National Bank opened an account for humanitarian aid to Ukrainians affected by Russian aggression”, available at: <https://www.msp.gov.ua/content/nacionalniy-bank-vidkriv-rahunok-dlya-gumanitarnoi-dopomogi-ukraincyam-postrazhdalim-vid-rosiyskoi-agresii.html> (Accessed 07 February 2023).

17. National Bank of Ukraine (2022), “The National Bank opened a special account for collecting funds for the needs of the army (updated)”, available

at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-vidkriv-spetsrahunok-dlya-zboru-koshtiv-na-potrebi-armiyi> (Accessed 07 February 2023).

18. National Bank of Ukraine (2023), “National Bank of Ukraine. Inflation Report, January 2023”, available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/inflyatsiyniy-zvit-sichen-2023-roku> (Accessed 07 February 2023).

19. Ukraine Recovery Conference (2022), “Ukraine recovery plan”, available at: <https://ua.unc2022.com/plan-vidnovlennya-ukrayini> (Accessed 07 February 2023).

20. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine “On Humanitarian aid”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14#Text> (Accessed 11 February 2023).

21. Interfax-Ukraine (2022), “The World Bank expects a drop in Ukraine's GDP in 2022 by 45.1% and an 11-fold increase in poverty”, available at: <https://interfax.com.ua/news/economic/823064.html> (Accessed 07 February 2023).

22. Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine (2022), “Ukraine rapid assessment of the damage caused and the need for restoration. World Bank, Government of Ukraine, European Commission”, available at: https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2022/09/zvit-shvydka-oczinka-zavdanoyi-shkody-ta-potreb-na-vidnovlennya_-ukr-1.pdf (Accessed 07 February 2023).

23. Government portal (2022), “Funds for the restoration of Ukraine”, available at: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/fondi-vidnovlennya-ukrayini> (Accessed 07 February 2023).

Стаття надійшла до редакції 20.03.2023 р.